УДК 378.147
DOI: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-36

С.А. НАХОД,
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ E-LEARNING

У статті розглядається проблема використання педагогічного дизайну як засобу підвищення мотивації студентів у процесі e-learning. Встановлено, що e-learning дозволяє задовольнити індивідуальні потреби кожної людини у навчанні і вирішити проблеми традиційної освіти, пов'язані із слабкою мотивацією пізнавальної діяльності студентів. Дано визначення поняття «педагогічний дизайн» як цілісного підходу до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі побудови освітнього процесу як єдиної системи, орієнтуючись на цілі навчання, дидактичний матеріал, інформацію та інструменти, доступні для передавання знань у відкритому інформаційно-освітньому середовищі. З'ясовано принципи педагогічного дизайну: ефективного цілепокладання, науковості, наочності, доступності, індивідуалізації та диференціації навчання, відкритості та нелінійності процесу навчання, створення умов для конструювання власного досвіду, комплексного впливу на усі репрезентативні системи, рефлексивності та зворотного зв'язку, естетизації освітнього середовища. Проведено порівняльний аналіз засобів підвищення мотивації у процесі традиційного та e-learning навчання. Розглянуто класичну модель підвищення мотивації студентів у процесі e-learning навчання – ARCS. Встановлено взаємозв'язок між етапами педагогічного дизайну за моделлю ADDIE та компонентами мотиваційної моделі Дж. Келлера ARCS. Зроблено висновок, що педагогічний дизайн є тим засобом, що забезпечить активне включення студентів у навчально-виховний процес за рахунок добору й використання педагогами вищої школи сукупності інтерактивних форм, методів, прийомів та сучасних інформаційних засобів навчання, які дозволять гарантовано досягти запланованого результату, забезпечуючи зворотний зв'язок та вибір системи контролю та оцінювання у діалоговому режимі та оптимально враховуючи життєвий досвід та майбутній професійний розвиток студентів. Акцентовано, що врахування мотиваційної складової, використання сукупності інтерактивних форм і методів, інформаційних засобів навчання та творча майстерність викладача можуть забезпечити ефективне засвоювання змісту навчання, зменшуючи його час й оптимізуючи результативність.

Ключові слова: педагогічний дизайн, мотивація студентів у процесі e-learning, модель педагогічного дизайну ADDIE, модель підвищення мотивації ARCS.

В статье рассматривается проблема использования педагогического дизайна как средства повышения мотивации студентов в процессе e-learning. Выяснено, что e-learning позволяет удовлетворить индивидуальные потребности каждого человека в обучении и решить проблемы традиционного образования, связанные со слабой мотивацией познавательной деятельности студентов. Дано определение понятию «педагогический дизайн» как целостного подхода к организации учебно-познавательной деятельности студентов на основе построения образовательного процесса как единой системы, ориентируясь на цели обучения, дидактический материал, информацию и инструменты, доступные для передачи знаний в открытом информационно-образовательной пространстве. Сформулированы принципы педагогического дизайна: эффективного целеполагания, научности, наглядности, доступности, индивидуализации и дифференциации обучения, открытости и нелинейности процесса обучения, создания условий для конструирования собственного опыта, комплексного воздействия на все репрезентативные системы, рефлексивности и обратной связи, эстетизации образовательной среды. Проведен сравнительный анализ средств повышения мотивации в процессе тра-

© *С.А. Наход, 2020*

диционного и e-learning обучения. Рассмотрена классическая модель повышения мотивации студентов в процессе e-learning обучения – ARCS. Выявлена взаимосвязь между этапами педагогического дизайна ADDIE и компонентами мотивационной модели Дж. Келлера ARCS. Сделан вывод, что педагогический дизайн является тем средством, которое обеспечит активное включение студентов в учебно-воспитательный процесс за счет отбора и использования педагогами высшей школы совокупности интерактивных форм, методов, приемов и современных информационных средств обучения, которые позволят гарантированно достичь запланированных результатов, обеспечивая обратную связь, а также выбор системы контроля и оценки в диалоговом режиме, оптимально учитывать жизненный опыт и будущее профессиональное развитие студентов. Акцентировано, что учет мотивационной составляющей, совокупности интерактивных форм и методов, информационных средств обучения и творческое мастерство преподавателя могут обеспечить эффективное усвоение содержания обучения, уменьшая время обучения и оптимизируя его результативность.

Ключевые слова: педагогический дизайн, мотивация студентов в процессе e-learning, модель педагогического дизайна ADDIE, модель повышения мотивации ARCS.

Постановка проблеми в загальному вигляді. XXI століття характеризується зростаючим значенням у системі освіти E-learning – навчання на базі комп'ютерних технологій. Це закономірний етап розвитку й адаптації освіти до сучасних умов інформаційного суспільства, в основі якого лежать дві головні причини: зростання потреби в організації процесів безперервного вдосконалення рівня знань та професійної підготовки і розширення доступності технологічних досягнень, що дозволяють розширити сукупність предметних галузей, що вивчаються за допомогою систем освітніх технологій. Онлайн-освіта сама по собі є фактором, який значним чином сприяє індивідуалізації навчання, оскільки учень, виходячи із своїх потреб та інтересів, самостійно обирає де, коли і чому саме навчатися, визначаючи інтенсивність знань, порядок проходження тем і завдань [4; 301].

E-learning в силу ряду своїх особливостей (віддаленість, опосередковане спілкування, переважання самоконтролю студентів над контролем з боку педагога) диктує необхідність психологічного супроводу даного процесу і забезпечення психологічного комфорту його учасникам. Велике значення в такому навчанні має мотивація як рушійна сила до отримання міцних знань. Це стимулює модернізацію системи освіти та активізує пошук нових підходів до навчання, в яких створюються умови для формування позитивної мотивації, активності та самостійності сучасної молоді [6, с. 95]. Без сумнівів, мультимедійні та інформаційні технології є потужним інструментарієм для підвищення ефективності занять, проте без грамотного методичного підкріплення їх використання може не тільки не дати необхідних результатів засвоєння матеріалу студентами, але і ускладнити навчальний процес. Використання найсучасніших мультимедійних ресурсів з широкими можливостями графіки, анімації, відео, різних платформ для online-тестування, опитувальників, соціальних закладок і будь-яких інших online сервісів, а також будь-якого програмного забезпечення не дає гарантії досягнення поставленої мети у навчанні. Більш важливим стає те, що сам зміст матеріалу має бути якісним і грамотно продуманим, а його подання чітко вибудуване і підпорядковане вирішенню конкретному освітньому завданню. Отже, вищезазначене обумовлює актуальність педагогічного дизайну, що впливає на створення ефективного освітньої середовища, де на основі найбільш раціонального уявлення, взаємозв'язку і поєднання різних типів освітніх ресурсів, забезпечується психологічно комфортний розвиток суб'єкта освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню педагогічного дизайну присвячено праці А. Грецової, А. Клепікової, М. Краснянського, І. Радченко, К. Кречетнікова, О. Патаракіної, А. Уварова, Л. Бріггс, У. Вегер, Р. М. Ганьє, В. Герлах, Д. Елі, У. Дік, Л. Кері, Дж. Кері, С. Рейгулут, Т. Реган, П. Сміт та ін., в яких сформульовано визначення, обґрунтовано теоретичні основи, принципи, моделі зазначеного феномена: ADDIE (Analyze, Design, Develop, Implement, and Evaluate), SAM (Successive Approximation Model), SMART (Specific, Measurable, Attainable, Relevant, Time-bound), ALD (Agile Learning Design), Dick & Carey, Kemp, 3PD, ICARE (Introduction, Connect, Apply, Refl ect and Extend), ASSURE (Analyze Learners, State Standards and Objectives, Select Strategies, Technology, Media, and Materials, Utilize Technology, Media, and Materials, Require Learner Participation, Evaluate and Revise).

У дослідженнях науковців [1; 2; 5; 9; 10] класичною визнана модель педагогічного дизайну ADDIE, в якій використовуються такі етапи: A –аналіз (analysis) – за його допомогою визначається коло знань, умінь та компетенцій студента після проходження навчання; D –дизайн (design) – формування залежно від відповідей на запитання першого етапу не тільки навчальної робочої програми, але й способів навчання (співвідношення самостійного і аудиторного навчального навантаження, форми дистанційного зв'язку (чати, електронні семінари, вебінари) і багато іншого, що становить специфіку e-learning освіти); D – розробка (development) – конкретна реалізація навчального проекту, створення електронного контенту, робота з навчальним сайтом, тощо; I –реалізація (implementation) – безпосередній процес навчання; E – оцінка (evaluation) – досягнення студентів після проходження курсу, за результатами якої відбувається коригування курсу навчання. Саме така циклічна схема педагогічного дизайну дає значні результати і дозволяє комплексно вирішити багато питань, пов'язаних з побудовою навчального процесу. Однак, незважаючи на врахування різних аспектів у процесі створення курсу, позитивна мотивація студентів до навчання залишається тим суб'єктивним фактором, що потребує особливої уваги з боку розробників. На цю проблему звернули увагу у своїх працях В. Асєєв, Л. Байбородова, В. Вілюнас, В. Ковальов, О. Леонтьєв, П. Якобсон, Дж. Аткінсон, Г. Холл, К. Мадсен, А. Маслоу, Х. Хенхаузер та ін. Внаслідок теоретичних досліджень і практичних впроваджень сформувалися класичні ідеї підвищення навчальної мотивації студентів: індивідуальний підхід до учнів, переконання, робота з прикладами, формування стійкого професійного інтересу, орієнтація на конкретну професійну діяльність, спільне проектування навчальної діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим спостерігаємо обмежену кількість наукових доробків, що висвітлюють проблему використання можливостей педагогічного дизайну як засобу підвищення навчальної мотивації студентів вишів (Д. Вороніна, Г. Гарбузова, Г. Макаренко, І. Мельников).

Мета статті - розкрити можливості педагогічного дизайну як засобу підвищення навчальної мотивації студентів у процесі e-learning навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все зазначимо, що велика кількість інтерпретацій поняття «педагогічний дизайн» пов'язана з багатогранністю і міждисциплінарністю ключової лексеми «дизайн» та здебільшого залежить від позиції дослідників: біхевіоризм (навчання як реакція на стимули з навколишнього середовища); когнітивізм (навчання як реорганізація досвіду з метою осмислення зовнішнього стимулу; спіралеподібний процес навчання; врахування інтересів і потреб студентів з метою навчання); коннективізм (навчання як створення мережі і процес прийняття рішень; безперервність процесу навчання; сучасність і оновлюваність знань; e-learning-навчання); позитивізм (навчання через суб'єктивні переживання і відчуття; емпіричне дослідження); конструктивізм (світ як система конструктів, що генерується самим індивідуумом; пізнавальний процес як конструювання дійсності і досвіду суб'єкта; практика рефлексії; формування знань через спільну творчість; створення умов для активного пізнання; створення навчальних груп).

У зарубіжній теорії і практиці канонічним визначенням педагогічного дизайну вважається трактування, запропоноване М. Мерріллом, Л. Дрейком, М. Лейсі і Дж. Праттом: «Педагогічний дизайн – це наукова дисципліна, яка займається розробкою найбільш ефективних, раціональних і комфортних способів, методів і систем навчання, які можуть бути використані у сфері професійної педагогічної практики» [8, с. 135]. Залежно від позицій дослідника педагогічний дизайн може розглядатися як:

– комплексний процес аналізу цілей навчання і особливостей студентів, проектування навчального процесу, розробки оптимальних педагогічних рішень, що сприяють підвищенню якості навчання, їх подальшого застосування і оцінки [24]; систематичний і рефлексивний процес впровадження принципів навчання і виховання в планування навчальних матеріалів, видів діяльності, інформаційних ресурсів та оцінку їх ефективності ;

– сфера знань про ефективні стратегії програм навчання, що охоплює психологію, ідеї пізнього біхевіоризму, таксономію Б. Блума, кібернетику, ергономію, психологію поведінки, когнітивістики тощо [1; с. 136].

Науковці сформулювали такі принципи педагогічного дизайну [1, с. 137; 2, с. 81-82; 10, с. 98]:

– ефективне цілепокладання: чітке уявлення про те, що студенти повинні засвоїти в процесі занять і як можна оцінити зміни, що відбулися;

– принцип науковості: використання таких прийомів і методів організації навчального матеріалу, які будуть теоретично обґрунтовані і перевірені на практиці;

– принцип наочності: під час навчання має бути задіяна максимальна кількість каналів сприйняття інформації;

– принцип доступності: у процесі навчання повинні бути забезпечені доступність і використовуваність наукових знань, а рівень складності повинен перебувати у зоні найближчого розвитку студентів;

– індивідуалізація і диференціація навчання: врахування психологічних особливостей та потреб студентів і відповідне коригування програми, розподіл студентів на групи за їх рівнями, виконання індивідуальних завдань, що сприяють формуванню та розвитку особистості;

– відкритість і нелінійність процесу навчання, створення умов для конструювання власного досвіду: актуальність та багатогранність тем, а також їх зв'язок з навколишньою дійсністю, модульна організація програми навчання, атмосфера вільного і неформального діалогу студента та викладача, можливість побудови індивідуальної траєкторії і конструювання власного досвіду для кожного студента без готових знань, моделей, алгоритмів і способів вирішення завдань, умови для самовираження, самонавчання, самовдосконалення та самореалізації студентів;

– комплексний вплив на всі репрезентативні системи: ефективність викладання забезпечується завдяки апеляції до різних стилів мислення, різної культурної спадщини, а також впливу на всі репрезентативні системи або сенсорні модальності (зорові, слухові, смакові, тактильні і нюхові відчуття), на основі яких формується досвід;

– рефлексивність і постійний зворотний зв'язок як невід'ємний компонент навчання: оцінка студентами набутих знань, умінь і навичок, а також змін в духовному світі;

– естетизація освітнього середовища засобами педагогічного дизайну.

У нашому дослідженні розширено поняття педагогічного дизайну, розглянуто його як цілісний підхід до організації навчально-пізнавальної діяльності студента на основі побудови освітнього процесу як єдиної системи, орієнтуючись на цілі навчання, дидактичний матеріал, інформацію та інструменти, доступні для передавання знань у відкритому інформаційно-освітньому середовищі. При цьому акцентуємо увагу на особливій ролі педагогічного дизайну у формуванні мотивації студентів. Проведемо порівняльний аналіз засобів підвищення мотивації у процесі традиційного та e-learning навчання (табл.1). Для цього визначимо e-learning як форму навчання, в якому суб'єкти розділені в просторі і, можливо, в часі, що реалізується з урахуванням передавання і сприйняття інформації у віртуальному середовищі, забезпечується спеціальною системою організації навчального процесу, особливою методикою розробки навчальних посібників і стратегією викладання, а також використанням електронних або інших комунікаційних технологій.

Питаннями впровадження і використання e-learning у вищій школі займається багато науковців, зокрема: А. Андрєєв, Т. Вахрущева, М. Загірняк, В. Кухаренко, Є. Полат, А. Хуторський, І. Козубовська, О. Рибалко, Є. Долинський, М. Бухаркіна, Я. Ваграменко, В. Вержбіцький, К. Верішко, В. Каймін, В. Солдаткін, Н. Сиротенко, Н. Корсунська, О. Скубашевська, В. Осадчий та ін. Зазначена форма навчання набула широкого поширення у багатьох країнах світу, і з кожним роком її популярність стрімко зростає [12].

E-learning освіта дозволяє задовольнити індивідуальні потреби кожної людини в навчанні і вирішити такі проблеми традиційної освіти, як відсутність індивідуального підходу до студентів, недостатнє використання активних форм навчання, директивність освітнього процесу, слабку мотивацію до самостійної пізнавальної діяльності студента, жорстку прив'язку до території та часу, суб'єктивність оцінки результатів навчання [3, с. 45]. Завдяки e-learning підвищується відвідуваність заходів за рахунок онлайн-учасників і переглядів записів; залучаються нові учасники та ті, хто не може бути присутнім на заняттях через брак часу або географічну віддаленість; надається можливість доступу до електронних матеріалів і відеозаписів після лекції; забезпечується доступність і економічність освіти для всіх категорій громадян, у тому числі соціально незахищених та маломобільних; активізується можливість вибору індивідуального змісту і темпу навчання; стимулюється самостійна пізнавальна діяльність студента [11].

Таблиця *1*

Порівняльний аналіз засобів підвищення мотивації студентів у процесі традиційного та e-learning навчання

Засоби підвищення мотивації	Традиційне навчання	E-learning навчання
Новизна матеріалу	Зміна стилю, форми викладання матеріалу у межах програми	Запис курсу у формі відео, аудіо та використання його без змін
Емоційний вплив	Залежно від складу групи, психологічного клімату на занятті викладач може змінити форму викладання матеріалу, тему бесіди, тощо	Емоційний вплив викладача обмежений. Наявність відволікаючих моментів. В арсеналі педагога залишається тільки яскравий зоровий ряд та мовленнєвий вплив
Активні методи навчання та колективна робота	Використовуються семінари, дискусії, «круглі столи», вікторини тощо	Технічно ускладнене залучення студента у спільну навчальну роботу, необхідне потужне програмне забезпечення. З точки зору організаційного моменту ніколи не можна точно заздалегідь визначити кількість студентів, які вийшли на вебінар або онлайн-урок, а також ступінь їх готовності до заняття, тому точно спрогнозувати завдання вкрай важко
Самостійна дослідна діяльність	Використовується у повному обсязі	Використовується у повному обсязі.
Формування професійних мотивів	Завдання, що вирішується у процесі викладання усіх курсів та предметів	Не залежить від форм та методів навчання.
Індивідуалізація навчання	Навчальні матеріали обираються залежності від рівня підготовки студента, є можливість швидко замінити завдання	З одного боку, процес навчання повністю індивідуалізований, адже студент самостійно обирає тему, темп вивчення курсу, може декілька разів переглядати навчальні матеріали. З іншого боку, безособовість студента у процесі онлайн занять ускладнює вибір та подання викладачем навчальних матеріалів для конкретного слухача курсу
Створення сприятливого психологічного клімату	Необхідна умова мотивації студента за будь-якої форми навчання	Важливу роль відіграє технічна підтримка процесу. Створення сприятливого психологічного клімату ускладнюється недосконалим зворотним зв'язком з боку усіх учасників навчання

Аналіз табл. 1 дає зрозуміти, що між традиційною та e-learning формами навчання існує багато кардинальних відмінностей, що позначаються на процесі мотивації студента: відсутність безпосереднього емоційного контакту педагога із студентами у процесі e-learning; механістична проєкція реального світу у віртуальний та навпаки; знеособлення суб'єктів освітнього процесу; складність осмислення навчального матеріалу. Звідси утруднення, а часом і неможливість застосування деяких прийомів для підвищення навчальної мотивації. Таким чином, в e-learning навчанні варто застосовувати і шукати нетрадиційних новаторських підходів. Зазначимо, що цією проблемою свого часу займалися зарубіжні дослідники Т. Гао, Дж. Леман, Б. Такман, Дж. Виссер, Т. Пломп, Ч. Шлоссер. Американський фахівець у галузі навчальних систем Джон Келлер розробив модель підвищення мотивації студентів в процесі e-learning навчання – ARCS, сенс якої полягає в послідовності дій: захопити увагу студента (Attention); зробити так, щоб він повірив у значимість процесу навчання (Relevance); вселити впевненість у власних силах (Confidence); домогтися задоволення отриманими результатами (Satisfaction). Зупинимося на кожному етапі більш детально.

Перший засіб підвищення навчальної мотивації студентів за моделлю ARCS – залучення уваги студентів. Причому недостатньо зробити це на початковому етапі, мотивувати необхідно протягом всього періоду навчання. Келлер висловив припущення, що увагу можна отримати як за допомогою збудження «безпосереднього сприйняття», так і «пошукового

сприйняття». У випадку з перцептивним збудженням увагу студента можна отримати через несподівані факти, які спричиняють появу сумнівів чи недовіри. Для отримання пошукової зацікавленості студентів слід стимулювати проблемними запитаннями, які потребують дослідницького пошуку для вирішення. Для того, щоб привернути увагу, можна запропонувати використання таких методів та прийомів: 1) активна участь: завдяки ігровим методам, рольовій дискусії, психологічних тренінгів студенти стають активними учасниками навчального процесу; 2) гумор: короткі оповідання, вислови гумористичного змісту допомагають захопити увагу аудиторії; 3) «розрив шаблону»: подання фактів або відомостей, що можуть суперечити тому, що студент вважає достовірним, підсилює зацікавленість молоді до обговорюваної тематики; 4) різноманітність: використання ЗМІ, альтернативних форм презентацій, зміна видів діяльності, неформальне подання матеріалу допомагає зробити курс більш цікавим; 5) приклади з досвіду: інформація про практичне використання матеріалів навчання в повсякденному житті, як в особистих, так і професійних цілях, базована на реальних життєвих історіях або прикладах, приверне увагу і змусить студентів бажати більше знати. Мотивація збільшується, якщо майбутні фахівці розуміють, що здобуті знання можна буде практично застосувати в реальній професійній ситуації [13].

Другий компонент моделі Келлера – успішний дизайн курсу, має визначати релевантність для того, щоб мотивувати студентів. Для цього професіонали e-learning рекомендують використовувати мову, аналогії чи історії, на які студент може спиратися. Келлер запропонував такі стратегії релевантності: 1) посилання на попередній досвід: надання студентам можливості встановлювати зв'язки з новою інформацією та тим, що вони вже знають з попереднього досвіду, є дуже успішною мотиваційною стратегією, оскільки вона дає відчуття «безперервності». Таким чином, студенти усвідомлюють, що займаються успішним навчанням, дійсно накопичують та розширюють свою базу знань, а не витрачають марно час; 2) інтеріоризація цінностей: студенти стають більш мотивованими, якщо бачать взаємозв'язок між запропонованим навчальним курсом та новими навичками, що допоможуть їм вирішити свої поточні проблеми; 3) розуміння майбутньої корисності: міра, якою студенти вважатимуть, що вивчений курс допомагатиме їм пізніше у професійній діяльності, є важливим чинником того, наскільки вони мотивовано будуть цей курс відвідувати; 4) peer education: студенти навчаються сприймати курс як корисну для них особисто діяльність і як перший крок до власної історії успіху, навчаючись у своїх однолітків; 5) вибір: надання студентам можливості вибору за власною стратегією та методом в певних рамках освітнього процесу спонукатиме продовжувати навчання, оскільки ця стратегія активно залучає їх до самого процесу навчання.

На думку Келлера, дисципліни, що викладаються, мають надихати та надавати впевненості студентам, допомагаючи їм вірити, що вони можуть досягти успіху. Якщо студенти відчувають, що вони не зможуть досягти своїх цілей, це зменшить їхню мотивацію [13]. Пропонується декілька способів, за допомогою яких можливо підвищити ступінь впевненості студентів: 1) сприяння саморозвитку: заохочення студентів робити хоча б невеликі кроки вперед до знань, демонстрація особистого прогресу у навчанні допомагає студентам вірити в себе, в своє поступове зростання у професійному контексті; 2) визначення цілей та умов: для студента дуже важливо заздалегідь знати, що саме він має досягти; 3) забезпечення зворотного зв'язку: зворотний зв'язок є ще одним важливим фактором мотивації. Якщо не надавати відгуків стосовно навчання, студенти можуть почуватися заплутаними, оскільки не впевнені у своєму прогресі. Зворотний зв'язок, особливо конструктивний, має важливе значення для того, щоб заохотити студентів продовжити навчання та може посилити позитивну поведінку та навички. Розуміння того, де вони знаходяться на даному моменті навчання, має вирішальне значення для того, щоб студенти продовжували наполегливо навчатися; 4) забезпечення контролю: забезпечення студентам певного ступеня контролю над процесом навчання дає відчуття незалежності та показує картину власного успіху. Це змушує студентів вважати, що вони несуть відповідальність за власне навчання.

Останній компонент моделі Келлера – це задоволення. Модель ARCS має прямий зв'язок між задоволенням і рівнем мотивації як внутрішньої, так і зовнішньої. Студенти повинні бути гордими та задоволеними тим, чого вони досягли протягом курсу чи дисципліни. Цей компонент потребує постійного «підживлення» завдяки організації ситуації успіху, через здійснення індивідуального підходу до кожного студента, створення атмосфери довіри і психологічного комфорту. Якщо студент відчуває себе досить впевнено, його мотивацію можна підвищувати за допомогою постановки так званих «амбітних цілей», які потрібно формулювати так, щоб вони мали своєрідний відгук у нього. Ось деякі стратегії того, як можна адаптувати педагогічний дизайн в цьому ключі: 1) хвала чи нагороди: саме викладач може підвищити ступінь задоволеності від дисципліни, оскільки він може показати, в чому полягає сенс досягнення та визнання зусиль студентів у процесі навчання. Навчальний процес повинен надавати студентам певну «винагороду» та задоволення, це може бути почуття досягнення або похвали від викладача або фасилітатора; 2) негайне застосування: це можна досягти шляхом заохочення студентів використовувати свої нові знання та навички в реальних умовах професійної діяльності або залучення їх до реальних дій чи ситуацій з вирішення проблем. Студенти повинні відчувати, що ті навички, які вони тренують, чи ті матеріали, які вони застосовують зараз, у процесі навчання, будуть корисними у майбутньому. Це дасть внутрішнє задоволення, оскільки вони зрозуміють, що недарма витратили свій час та зусилля.

Вищезазначене дає можливість проаналізувати взаємозв'язок між етапами педагогічного дизайну за моделлю ADDIE та компонентами мотиваційної моделі Келлера ARCS (табл.2).

Таблиця 2

Взаємозв'язок між етапами педагогічного дизайну за моделлю ADDIE та компонентами мотиваційної моделі Келлера ARCS

Етапи педагогічного дизайну за моделлю ADDIE	Модель Келлера ARCS
Аналіз Визначається коло знань, умінь та компетенцій студента після проходження навчання	**Значущість** Важливо не тільки спроектувати курс з точки зору цілей та завдань навчання, але й врахувати усі детермінуючі фактори, що обумовлюють значущість курсу для студента
Дизайн Формування навчальної робочої програми, способів навчання та багато іншого, що становить специфіку e-learning освіти	**Увага** Віртуальна архітектура курсу та відеонаповнення відповідають за увагу студентів у процесі навчання
Розробка Реалізація навчального проєкту, створення електронного контенту, робота з навчальним сайтом тощо	**Розробка** Розробка архітектури курсу, що відповідатиме усім критеріям мотивації
Реалізація Безпосередній процес навчання	**Впевненість** Процес навчання має забезпечити студенту впевненість у власних силах, можливостях, потенціалі
Оцінка Оцінювання студентів після проходження курсу, за результатами якого відбувається коригування курсу навчання	**Задоволення** Досягнення певних результатів не тільки приносить задоволення, але і служить підставою для внесення розробниками коректівів у навчальний курс

Як можна побачити з табл. 2, етапи педагогічного дизайну співвідносяться з певними компонентами моделі Келлера. Отже, їх послідовне виконання дозволить підвищити ефективність і результативність навчальних матеріалів, розширить когнітивні можливості сту-

дентів, сприятиме збільшенню обсягу і якості засвоєння цих матеріалів, реалізуючи принцип доступності; формуватиме навчальне середовище відкритого типу; допомагатиме побудові ефективного навчального процесу, мотивуючи студента до постійного саморозвитку та самовдосконалення.

Висновки. Виходячи з вищезазначеного, можна зробити певні висновки. Сучасна освіта розвивається в умовах зростаючого потоку інформації, взаємопроникнення різних культур, необхідності індивіда оперувати величезною кількістю знань в самих різних сферах людської діяльності. Реформа освітньої системи пов'язана з бурхливим розвитком інформаційних, віртуальних і комунікаційних технологій та орієнтована на скорочення періоду навчання студентів, розширення їх кругозору, зміни у змісті програм, поглиблення знань, а також на індивідуалізацію та диференціацію навчання. У рамках здійснення модернізації освіти неминуча нова форма навчання, що базована на використанні інтернет-технологій, сучасного мультимедійного інтерактивного устаткування і забезпечує ефективність реалізації основних освітніх програм – e-learning. Однак ця форма навчання, незважаючи на її бурхливий розвиток, залишає ще досить багато невирішених питань у сфері теорії і практики. Однією з таких проблем є питання формування позитивної мотивації студентів у процесі e-learning при вивченні дисциплін професійної спрямованості.

Вважаємо, що саме педагогічний дизайн є тим засобом, що забезпечить активне включення студентів у навчально-виховний процес за рахунок добору й використання педагогами вищої школи сукупності інтерактивних форм, методів, прийомів та сучасних інформаційних засобів навчання (включаючи можливості інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу), що дозволять гарантовано досягти запланованого результату, забезпечуючи зворотний зв'язок та вибір системи контролю та оцінювання у діалоговому режимі та оптимально враховуючи життєвий досвід та майбутній професійний розвиток студентів. Врахування мотиваційної складової, використання сукупності інтерактивних форм і методів, інформаційних (мультимедійних) засобів та творча майстерність викладача можуть забезпечити ефективне засвоювання змісту навчання, зменшуючи його час та оптимізуючи результативність.

Список використаної літератури

1. Воронина Д.В. Педагогический дизайн как средство развития учебной мотивации студентов дистанционной формы обучения. *Ярославский педагогический вестник*. 2016. № 5. С. 135–140.

2. Денисенко С.Н. Педагогічний дизайн у сучасному освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету*. *Педагогічні науки*. 2015. Вип. 3 (81). С. 79–83.

3. Камчаткина В.М., Иващенко Г.А. Способы повышения мотивации студентов к обучению. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2013. № 1–2. С. 45–48.

4. Коршун Т.С. Можливості індивідуалізації навчання на онлайн платформах. *Вісник університету імні Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2018. № 2(16). С. 301–306.

5. Матросова И.Г. Педагогический дизайн: предпосылки становления и развития. *Ученые записки Крымского инженерно-педагогического университета*. 2016. № 3 (53). С. 82–86.

6. Мерінова С.В. Дистанційне навчання як невід'ємний атрибут сучасної освіти. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару* (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 94–96.

7. Мотивация в дистанционном образовании. Модель Келлера. URL: http://www.ubo.ru/articles/?cat=120&pub=2545 (Дата обращения: 08.07.2020)

8. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. К.: Просвіта, 2004. С. 135–136.

9. Пушкарь А.И., Лепейко Т.И. Педагогический дизайн мультимедийного образовательного пространства. *Бизнес Информ*. 2011. № 6. С. 178–180.

10. Такушевич И.А. Исследование педагогического дизайна в синхронии и диахронии. *Человек и образование*. 2015. №2 (43). С. 95–99.

11. Яременко-Гасюк О.О. Технології педагогічного дизайну підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в контексті компетентнісного підходу (зарубіжний досвід). *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2017. №10 (18). С. 42–48.

12. eLearning Industry. URL: https://elearningindustry.com/instructional-design-models-andtheories

13. Nakhod S. The basis question of motivation of employees workingin a remote mode. *Journal of Critical Reviews*. 2020. 7 (11). P. 1657–1660.